

Oorwormen

In de tuin begint het aantal bloemen al flink af te nemen. Hier en daar knip je een oude bloemstengel af en ineens komt er een snelle bruine loper tevoorschijn. Voor velen een enge verrassing en van schrik laat je de stengel met het beestje los. Let goed op dat dier, want voor je het weet kruipt hij in je oor. Verder dan dit verzinsel komt een Tilburger meestal niet als hij iets over een oorworm moet vertellen.

Een oorworm houdt van een vochtige en smalle gang om zich in te verstoppen. Hij heeft geen last van claustrofobie; hij vindt een doorgang waarin hij bijna vast komt te zitten juist heel prettig. Als je hem voor je oor zet, kruipt hij er misschien wel in, maar als hij zelf mag kiezen, laat hij zich al snel op de grond vallen om zich tussen bladeren, takken of onder bloembakken te verstoppen.

Hij kan heel slecht tegen droogte. Vandaar dat hij overdag meestal goed verborgen zit en 's-avonds op zoek gaat naar eten. Het is een alleseter. Door het snoepen van zacht fruit en bloemen heeft hij zijn slechte naam gekregen. Maar hij ruimt ook algen, schimmels en dode en zieke insecten op. Verder is hij vooral een rover die achter insectenlarven en bladluizen aan gaat: de tuinliefhebber blij en de oorworm blij. Mooier kan bijna niet. Je ziet ook steeds vaker oorwormenhuisjes hangen. Meestal is dat een omgekeerde bloempot, gevuld met stukken rietstengel of stro. Het moet daarbinnen lekker vochtig blijven en de oorworm brengt daar de dag in door.

Mannetje met grote tang (foto Henk Kuiper)

Het mooie kastanjebruine dier heeft aan zijn achterlijf de kenmerkende tang. Bij een mannetje is die breder en ronder dan bij het vrouwtje. Bij haar liggen de tanghelften vrij recht naast elkaar. Val je een oorworm lastig, dan steekt hij zijn achterlijf met de achterlijfaanhangsels omhoog. Hij dreigt er mee en kan zich zo verdedigen. Een gevangen grotere prooi kan hij er ook mee vast te houden. Dat eten wordt daarmee ook over de rug naar de mond getild.

Ze zijn dus behoorlijk lenig. Ze wringen zich gemakkelijk in allerlei bochten. Op de rug zitten twee kleine en korte schildjes, waaronder twee tere vleugels zitten. Om die daar goed onder te krijgen, worden ze wel 40 keer gevouwen tot een mooi waaiertje. Een oorworm kan dus wel vliegen, maar misschien doet hij dat minder omdat het een enorm karwei is om de vleugels weer netjes en zorgvuldig opgevouwen te krijgen.

In je tuin kun je nu nog een oorworm tegenkomen. Lang duurt dat niet meer, want de komende weken kruipen ze weg op een vorstvrije plek of ze graven voor zichzelf een holletje in de grond. Voordat het vrouwtje daarin wegkruipt, wordt ze bevrucht door een mannetje. Ze houdt dat sperma nog even bij zich en pas in het voorjaar gaat ze zo'n 50 eieren leggen. Ze laat die niet in de steek en beschermt ze tegen belagers. Ook likt ze aan de eieren, waarschijnlijk om ze schoon en vochtig te houden. De uitgekomen jongen, die dan nog geen tang hebben, krijgen de eerste twee weken een lekker hapje van voorgekauwde dode insecten met een toefje plantenresten. Moeder oorworm eet zelf in deze periode bijna niets. Vaak sterft ze door verzwakking, waarna haar kroost met veel genot moeder verorbert.

Wij vinden het ongepast om neushoornhoorns en tijgerbotten te vermalen vanwege de geneeskrachtige werking. Vroeger hebben wij ook oorwormen gedroogd en gemalen, om ze vermengd met olie in een oor te druppelen. Het zou helpen tegen doofheid. Zet dit verhaal ook maar in de kast bij de andere sterke oorwormverhalen.

Rob Vereijken
september 2019